

ne. — Kadar je pa krvava potreba spremembe, se pa pripravi na to trojno točo, koje se imaš nadjati iz zgoraj popisane; izjem je menda redek.

A vincarji, ki imajo boljše vincarije, naj pomislijo, da so skozi in skozi vbogljivi, podučljivi in hvaležni, ako ravno jih tu ali tam ktera bridka kedaj zadene, ter se naj spominjajo: da je tudi večkrat v tednu kakošni praznik, to je: ne vedno bridko, težavno, hudo — in si spet lože od dahnejo — in naj prevdarjajo, da se jim pri vsem tem še dosti boljše godi, kot marsikteremu njih vrstnikov — celo lastnikov! Premišljajte in prevdarjajte torej sledeče brez sebičnosti:

Vi imate naj manj enoral zemlje ali saj toliko, da dva, tri do 4 vagane zrna si posejati zamorete v lastno rabo, pri nekterih vincarijah še več. Razun tega še je kopanja pod grabicami in gred za šolato, vugorke, zelje, sočivje itd. K temu še travnik in košenine po sadonosniku in okoli hiše. Koliko si pa znajo skrbne vincarice iz vinograda klaje, krme za krave in svinje spraviti, same najbolj vedo, ker tako rade iz vinograda travnik narejajo, to je: skrbijo, da najdalje ko le mogoče, v njem trave in gabeza naberejo, kar pa ni pravo. Kako nek bi zamogel marsikter vincar po dvoje, troje do četvero repov goved, včasih tudi volov si rediti ter po troje do šestero prešičev si držati, ako nebi imel potrebne krme za toliko repov?! — Razun tega še dobiva tropin vsake baže: jabelčnih, hruškinih in vinskih vкупno 5 do 10 polovnjakov saj od gosposkih vinograjskih posestnikov; kar menda tudi ni brez vrednosti, ker vinske tropine se po 3 for. polovnjak prodajo, ali pa žganje iz njih kuha, in žganjico po 50 kr. naj manj pint (bokal) prodaja. — K temu še drv ali sicer vej, rožja za kurjavo si slobodno nabira po lastnikovem gojzdu, ako nema naravnoč odkazanih sežnjev za to, kar je pri nekterih lastnikih navada. K vsemu temu še se naj v ozir vzame to: da vincar nobenega dela zastoj ne opravlja, temuč vsakršno delo se mu plačuje po 20, 25 do 30 kr. na dan! — Stanovanje, hlevi, skedenj itd. so mu v pristo rabo, in ako se kaj poškodje, lastnik popravi s svojimi stroški.

Kar ima vincar v najemnini (štanti) kakor: rez, drugo kop, vezatvo, ni sicer najemnina preobilna, vendar razloček k večjemu kakih 5 do 15 for. znese, ko bi lastnik po težakih ta dela opravljati dal. To vkrajšuje pa vincarju nadomestujejo drugi obilni vsakdanji dohodki od njiv, travnikov, tropin, drv, stanovanja, denarni zaslužki, pijača, gnoj, stelja, napitki itd. Vse to mu ne more kislega obraza vzrokovati — naj je le zmeren, reden, delaven, pravičen, odkritosrčen, pošten, resnico in snagoljuben, ter skrben kakor za svoj, tako tudi za lastnikov blagostan, da vedno v svojem stanu popolnejši prihaja; potem se vincarju slabo ne godi. Tako boljši vinograjski posestniki v Radgonski in Ljutomerski okolici ravnajo z vincarji.

Na Goričkem pa imajo vincarji večidel vsa vinograjska opravila v najemnini (štanti) za primeren znesek v denarju, kar je sicer priličneje za lastnika, koji se po takem ne briga veliko za izročena opravila, ker ve, da je vincarju samemu na tem ležeče, ako pred delo opravi gospodovo, da potem lože svoje zvršuje: to mu je nagon, da se pašči in žuri. Ta navada se pa ne da niti v Haložkih, niti Ljutomerskih, niti Radgonskih okolicah vpeljati; navada je zares železna srajca. In žalostno toda resnično je: živina se veliko pred privadi nove šege kot pa človek! — Tega se lahko prepričamo v vseh razmerah človeškega življenja, v zlasti pa sedaj, ko nam že tako močno za kožo gre — in vendar se noče priti do prave svetlobe pravičnosti in resnice.

Da bi pa vsa vinograjska opravila vincar v najemnini imel, ni svotovati; zakaj z gorečo svetilnico bi moral o solnčnem dnevu človeka iskati, koji bi po sprejeti pogodbi svoje dolžnosti na tenko k večjemu hasku lastnikovemu spoštoval.

Toliko o preseljevanju vincarjev in njih okoliščinah zasebnih.

Jančar.

Sadjoreja.

Večletni pridni bralci naših ljubih „Novic“ imajo že lepe sadonosnike, kateri jim vsako leto prinašajo obilo dobička in veselja. Na gorenskem Kranjskem je sadjoreja razširil g. Lovro Pintar, zdaj župnik v Breznici pri Radoljci, za kar

mu je res tamošnji svet hvaležen, ker sedaj se sadjem tržijo celo v Egipt. Posebno so menda na glasu gorenski kosmači ali štetinarce, zimske jabelka, ki so lepo žolto-rdeče in trpijo do velike noči prihodnjega leta. Na dolenskem Kranjskem in povsod na slovenskem Štajeru je podnebje tako ugodno za sadjorejo, da se vsak umen gospodar čuditi mora, kako da še ni vsak najmenjši prostor zasajen z drevesi. Od slovenskega Štajerja se sad lahko proda na Horvaško in Ogersko, in marsikter marljiv sadjorejec je že lepih petic s to barantjo si zaslužil. Posušene slive, ktere niso bile zakajene, so se lani kupovale cent po 17 do 18 goldinarjev; črešnje, višnje, breskve, hruške, jabelka in vsak drug sad pa se lahko speča za gotov denar, in ravno s to kupčijo so se ljudje okoli Gradca obogatili, kjer pa so tudi vse ceste in skoro vsi omejki ali vrati zasajeni z lepim drevjem. Pri tem ne smemo misliti, da si ne bomo včakali sadu, če še le v starši dobi začnemo drevje saditi; kajti za nekoliko let že rodi, če se jemljejo že 4 do 5 let stare požlahnjene drevesca; pa tudi sicer so pridelki v desetih do petnajstih letih gotovi in hvallili nas bodo naši otroci in posnemali, če smo jim pokazali pot do blagostanja. Zmiraj se samo ozirati na svoje očake, ne stoji, ker tistokrat so bile druge potrebščine, celo druge razmere in zemlja še bolj rodovitna, ker je sedaj že prišla ob moč, če se ji ne vrača redno, kar se ji je odvzelo toliko let. Tedaj ne velja več pregovor: „saj je tak tudi delal moj oče in ded, in vendar dobro živel.“

Pri nas na slovenskem Štajerji je živa potreba, da se ustanovi društvo za povzdigo sadjoreje, ktero bi imelo podružnico v vsaki fari; in v desetih letih bomo imeli povsod sadonosnih vrtov. Vendar je treba počakati nove družtvene postave, preden se more kaj takega sprožiti; tečas pa si naj posamezni sami pomagajo.

Jaz že več let sem zasajam sadno drevje sam pri sebi ali pa drugim pomagam in če mlade drevesca pridejo v globoko skopane, z dobroj zemljo popolnjene jame plitvo zasajene, tudi veselo rasejo in že v dveh letih sad donašajo, ktere ga že po leti potrgam, da rasti drevese ne škodi. Zlahne jablani, hruške, česplje, marelice, breskve itd. kupujem pri g. Lovru Pintarju, župniku v Breznici pri Radoljici (Radmansdorf) na Kranjskem, od kodar ne pridejo dražje, ko iz nemškega Gradca slaba roba s polamanimi koreninami. Poskusite tedaj, dragi slovenski rojaki in ne bote se kesali. Z Bogom!

V Brezčah dne 12. kimovca 1867.

Dr. R a z l a g, kmetovalec.

Domače stvari.

Poteznost konjev. Na mehki ilovični stezi vleče konj 300 funtov, na navadni kamneni 600 fut., na trdi 1600 fut. na prav dobri stezi pa tudi 3000 fut. To vendar samo velja, če je steza celo ravna (horizontalna); ker so pa take steze zelo redke, se na naj boljši stezi navadno ne more več nakladati za jednega konja, kakor samo 1200 do 2000 funtov. — Po reki, ktera silno teče, vleče jeden konj 15 — 16000 fut. na počaso tekoči pa 55 — 80000 fut., na vodotoku (kanalu) pa tudi 160.000 fut. in še več. — Poprek vleče konj na vodotoku blizo 400 krat več, kakor na slabi cesti, in 60 krat več, kakor na naj boljši steži.

„Frauendrf. Blt.“

Ako vinski sod splēsni, kako si ga popraviš? V nekterih krajih po Istri vzamejo vina in kisa (jesiha) po primeri soda; to skupaj dajo zavreti, pa vrelo vlijejo v sod, ga dobro začepijo, pustijo ga nekoliko časa stati, ga s tem poplahnejo, in to odvzame duh plesnovine.

Kako skrite kokošje ali račje gnjezda lahko najdeš? Kokošim ali racam, predno začnejo jajca nesti, vribaj malo kuhinske soli pred mrdo (Steiss). To jih podviza, da se nemudoma v gnjezdo podajo; gospodinja pa zdaj vidi, kje imajo gnjezdo, in v skritem gnjezdu se dostikrat po cele kope jajec najde. To je že stara skušnja; ker pa ni našim gospodinjam sploh znana, je vredna, da se dalje razglasi.

Osat dobra klaja. Osat, ki tako rad po sili raste in kmetovavcem nadlego in škodo dela na njivah, lahko porabiš za klajo. Otroci ti ga igraje naberejo, ti ga pa zasekaj in ali koj zelenega ali posušene ga kladaj živini. Še konji ga rajši jedo, kakor grahorico ali oves, ter so po njem za delo tako močni, kakor po najboljši krmii. — Ne zaničujmo toraj osla zaradi tega, ker osat rad je.

„Fraudrf. Bl.“